

Херсонська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Дія»

**Діяльність Херсонської обласної
державної адміністрації
у сфері забезпечення захисту прав дітей**

**Звіт про проведення
громадської експертизи**

Херсон - 2011

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Громадська експертиза діяльності Херсонської обласної державної адміністрації у сфері забезпечення захисту прав дітей.....	7
1.1. Методологія та процедура проведення громадської експертизи.	7
1.2. Матеріали проведення громадської експертизи діяльності Херсонської обласної державної адміністрації.	9
2. Результати громадської експертизи.....	16
2.1. Висновки.....	16
2.2. Експертні пропозиції.	29
Додатки	
Додаток А. Перелік документів та інших матеріалів, які було надано ХОДА для проведення громадської експертизи	33
Додаток Б. Обсяги видатків, спрямованих у 2008-2010 роках з обласного бюджету на фінансування заходів щодо реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей.....	34
Додаток В. Кадрове забезпечення центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Херсонського регіону станом на 01.01.2011 р.....	35
Додаток Г. Інформація про створення прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, влаштування в них дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування станом на 01.11.2010 р. (За даними державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини).....	36
Додаток І. Дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї за регіонами на 31.12.2010 р. (За даними державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини).....	37
Додаток Д. Кількість осіб, які перебували на профілактичному обліку за вчинення насильства в сім'ї на рівні Херсонської області.....	39
Додаток Е. Кількість винесених офіційних попереджень про недопустимість вчинення насильства в сім'ї на рівні Херсонської області.....	40
Додаток Є. Обласна програма подолання дитячої бездоглядності і безпритульності на 2006-2010 роки.....	41

ВСТУП

Забезпечення прав дитини – це надважливе та актуальне завдання для нашої держави як такої, що прагне бути розвиненою та демократичною. Якщо ми не реалізуємо права дитини, то не варто розраховувати, що доросла людина, яка з неї виросте, стане законослухняним громадянином з високим рівнем громадянської культури. Якщо в державі не дотримуються права дитини, в ній ніколи не буде побудовано громадянське суспільство.

Відношення та забезпечення прав дітей та літніх людей є своєрідним лакмусовим папірцем для будь-якої держави. За роки незалежності Україна вже має свою історію та свій шлях в розбудові системи захисту прав дитини. Відбулись певні зміни, результатом яких стало те, що дедалі більше дітей мають можливість реалізувати своє конституційне право на виховання в сім'ї. Порівняно з 2004-2009 роками майже вдвічі зросла кількість дітей, які щорічно усиновлюються громадянами України. Національне усиовлення вже три роки поспіль перевищує міждержавне. У 6 разів зросла кількість дітей, які виховуються в дитячих будинках сімейного типу, у прийомних сім'ях. Порівняно з 2004 роком у 17 разів більше дітей влаштовані в сімейні форми виховання¹.

Верховна Рада України ще 1991 року ратифікувала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про права дитини. З того часу український парламент прийняв цілу низку законів щодо посилення захисту прав дитини загалом і щодо окремих категорій дітей, які потребують особливої уваги. Це, насамперед, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти-інваліди, діти, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

Утім довгий час актуальним залишалось прийняття цілісної програми захисту прав дитини. Так, у 1996 р. було видано Указ Президента України «Про Національну програму «Діти України», що діяла до 2005 р. Основною метою програми було забезпечення права кожної дитини народитися здоровою, вижити і мати умови для всебічного розвитку, бути надійно соціально і психологічно захищеною.

Безперечно, всі ці пріоритети залишаються актуальними й сьогодні. Але протягом 4 років в країні не існувало комплексної програми захисту прав дитини. Нарешті з 2009 р. діє Закон «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» (далі – Загальнодержавна програма) на період до 2016 року». Ця програма має на меті об'єднати в єдину систему зусилля держави щодо захисту прав дітей та забезпечити оптимальне функціонування **цілісної системи** захисту прав дітей в Україні відповідно до вимог Конвенції ООН про права дитини та з урахуванням Цілей розвитку, проголошених Декларацією тисячоліття

¹ Парламентські слухання 22.12.2010 р.: Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні / [Електронний ресурс]: Режим доступу: [HTTP://WWW.RADA.GOV.UA/ZAKON/NEW/PAR_SL/SLS2212110.HTM](http://www.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sls2212110.htm)

ООН, і стратегії Підсумкового документа Спеціальної сесії в інтересах дітей Генеральної Асамблеї ООН «Світ, сприятливий для дітей».

22 грудня 2010 у Верховній Раді України відбулись парламентські слухання на тему: «Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні», під час яких обговорювались найбільш болючі та загрозливі питання, що потребують негайного вирішення.

Наведемо деякі з них. Загалом за останні десять років чисельність дитячого населення країни зменшилась на 3 млн. 300 тис. Майже вдвічі більше, у порівнянні з розвинутими країнами, залишається малюкова смертність на 1000 новонароджених. Тому вкрай важливим є збереження та розвиток медичних та лікувальних закладів. Проте, за 2009 рік майже на тисячу скоротилася кількість оздоровниць у нашій державі.

Міністр освіти, науки, молоді та спорту Д.Табачник зазначив, що 2 мільйони 200 тисяч родин в Україні – неповні, майже кожна п'ята дитина із загального числа дитячого населення проживає в такій сім'ї, 93,5 відсотка дітей з неповних сімей не мають батька, майже 3 відсотки не мають матері, решта проживають у родинах без обох батьків. У неблагополучних сім'ях проживають 169 тисяч дітей. Щороку від 7 до 10 тисяч дітей втрачають батьків внаслідок позбавлення батьківських прав. Наприклад, у 2009 році більше 12 тисяч осіб в Україні позбавлені батьківських прав.

Протягом довгих років актуальною для України залишається проблема насильства, зокрема домашнього насильства над дітьми, кожного року випадки жорстокості та насильства щодо дітей стають частішими.

Україна стала одним з головних центрів вироблення порнографічної продукції з використанням образу дитини: з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій сексуальна експлуатація і сексуальне розбещення дітей набули загрозливих масштабів у всьому світі, в тому числі і в Україні, яка на сьогодні перебуває в п'ятірці країн-виробників дитячої порнографії.

Для України є актуальними питання захисту дітей від торгівлі людьми, дитячої проституції, порнографії та сексуального насильства. За даними Міністерства внутрішніх справ України, лише за дев'ять місяців 2010 року порушено 250 кримінальних справ за фактами торгівлі людьми, 268 жертв торгівлі людьми повернуто в Україну, серед яких 31 дитина, у тому числі – 5 малолітніх дітей. Розкрито 356 злочинів, скоєних проти статевої недоторканості та свободи дітей.

Поширюються жорстокість і агресивність у самому дитячому середовищі. Як наслідок, маємо проблему дитячої злочинності. У 2009 році злочини в Україні скоїли майже 13 тисяч осіб, які не досягли 18 років. За останніх п'ять років тільки за умисні вбивства та замах на них засуджено 500 неповнолітніх, близько 100 неповнолітніх щороку засуджуються в Україні за вбивство².

² Доповідь омбудсмена Н.Карпачової. Парламентські слухання 22.12.2010 р.: Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні / [Електронний ресурс]: Режим доступу: [HTTP://WWW.RADA.GOV.UA/ZAKON/NEW/PAR_SL/SLS2212110.HTM](http://www.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sls2212110.htm)

Серйозною проблемою залишається підлітковий алкоголізм: близько 50 відсотків молодого покоління до 18 років постійно вживають алкоголь. Це майже половина молодого покоління.

Та не дивлячись на те, що цей список, можна продовжувати на державному рівні було визнано, що нині немає технологій адекватного бюджетного аналізу видатків на дітей та ефективності їх використання, гнучких механізмів перерозподілу чи переорієнтації цих видатків з метою максимального врахування потреб дітей. На сьогодні **залишковий принцип фінансування охорони прав дитини досяг критичної межі³**.

Зрозуміло, що в такій ситуації, коли в державі відбуваються процеси, що фактично є загрозливими для національної безпеки України, вкрай потрібно будувати цілісну, а головне – ефективну систему дотримання та захисту прав дитини з належним фінансуванням як на національному, так і на регіональному рівнях.

На виконання в Херсонській області Загальнодержавної програми нагальним є розробка та прийняття обласної та районних програм. В деяких областях України вже почався процес прийняття відповідних документів. На нашу думку, надзвичайно важливо це робити виважено та з урахуванням особливостей регіону та специфічних проблем, які в ньому існують.

Отже, постає питання, що саме ми можемо зробити для покращення становища дітей в нашій області? Користуючись законним правом участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, Херсонська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Дія» ініціювала проведення громадської експертизи діяльності Херсонської обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей, з метою в подальшому розробити проект відповідної обласної комплексної програми із залученням всіх зацікавлених сторін. Сподіваємось, що представлені матеріали стануть у нагоді всім, хто опікується проблемами дітей та готовий брати участь у побудові результативної та ефективної системи представлення та захисту інтересів та прав дитини в Херсонській області.

³ Доповідь міністра України Д.Табачника. Парламентські слухання 22.12.2010 р.: Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні / [Електронний ресурс]: Режим доступу: [HTTP://WWW.RADA.GOV.UA/ZAKON/NEW/PAR_SL/SLS2212110.HTM](http://www.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sls2212110.htm)

1. Громадська експертиза діяльності Херсонської обласної державної адміністрації у сфері забезпечення захисту прав дітей.

1.1. Методологія та процедура проведення громадської експертизи

На сьогодні актуальним та пріоритетним питанням в Україні є забезпечення дотримання та захисту прав дитини. Важливим кроком на шляху реалізації цього пріоритету є удосконалення існуючої та створення нової нормативної бази на національному та регіональному рівнях. Так, починаючи з 2009 р. в Україні діє Закон «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року». Відповідно до Національного плану дій Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити оптимальне функціонування цілісної системи захисту прав дітей. Ці зобов'язання потребують дієвих заходів не лише на національному рівні, а й на регіональному. Крім того законодавство про охорону дитинства наділяє можливостями місцеві органи влади розробляти та ухвалювати власні місцеві програми поліпшення становища дітей.

Сьогодні в Херсонській області відсутня окрема обласна програма сприяння захисту прав дітей, що не може не впливати на системність та ефективність реалізації відповідної політики. Отже, існує необхідність підвищення дієвості місцевої політики щодо забезпечення прав дітей в Херсонській області. Важливим елементом в цьому процесі є активізація участі громадськості та здійснення кампанії громадського представництва в інтересах дітей. Утім без ґрунтовного аналізу та оцінки ситуації будувати нову політику важко та не логічно.

5 листопада 2008 р. Кабінет Міністрів України затвердив постанову № 976 «Про порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади». Постанова забезпечила належні умови для участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Саме цей механізм було використано для проведення аналізу, виявлення та узагальнення існуючого досвіду у сфері захисту прав дітей в Херсонській області.

Відповідно до постанови КМУ № 976 було витримано процедуру проведення громадської експертизи, а для забезпечення її результативності розроблено відповідну **методологію**.

Так, **предметом громадської експертизи було визначено** діяльність Херсонської обласної державної адміністрації щодо забезпечення захисту прав дітей у 2009-2010 рр.

Метою громадської експертизи було: оцінити діяльність обласної державної адміністрації та її структурних підрозділів щодо реалізації державної політики з захисту прав дітей у 2009-2010 рр., виконання ними Національного плану дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини та розробка рекомендацій щодо її покращення.

Основними завданнями громадської експертизи визначено:

- проаналізувати стан виконання цільових програм у сфері захисту прав дітей, що діяли на території Херсонської області протягом 2010 р., з точки зору визначених ними завдань та очікуваних результатів;
- визначити найбільш проблемні питання у сфері захисту прав дітей;
- надати відповідні експертні пропозиції та рекомендації ХОДА щодо поліпшення місцевої політики у сфері захисту прав дітей з урахуванням думки громадськості з метою забезпечення підготовки проекту обласної комплексної програми щодо захисту прав дітей.

Інструментарій проведення громадської експертизи складається з наступних дослідницьких заходів, методів:

1. збір та аналіз офіційної документації: обласна програма подолання дитячої бездоглядності і безпритульності на 2006 - 2010 роки; обласна програма підтримки сім'ї на період до 2010 року в частині захисту прав дітей; стан та перспективи розвитку позашкільної освіти в області; обсяги видатків, спрямованих у 2008 - 2010 роках з обласного бюджету на фінансування заходів щодо реалізації державної політики у сфері захисту прав дитини (у тому числі у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів); показники обласного бюджету в частині фінансування заходів щодо реалізації державної політики у сфері захисту прав дитини у 2009, 2010 роках (у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів); копії розпоряджень голови обласної державної адміністрації за 2009 – 2010 роки, які стосуються питань щодо реалізації державної політики в сфері захисту прав дитини; звіти профільних управлінь та служб, що опікуються проблемами захисту прав дітей.
2. проведення глибинних інтерв'ю та фокус-груп зі спеціалістами відповідних управлінь та відділів Херсонської обласної державної адміністрації та установ, що опікуються відповідною проблематикою за межами ХОДА, представниками та представницями ІГС, які працюють у сфері захисту прав дітей.
3. аналіз статистичних даних та матеріалів офіційних веб-ресурсів.

В результаті було проведено 6 глибинних інтерв'ю, 2 фокус групи, підготовлено та направлено, окрім офіційного запиту про проведення громадської експертизи, 3 інформаційні запити (відповіді отримано), проаналізовано офіційні веб-сторінки та сайти відповідних структурних підрозділів ОДА та інших установ, що опікуються дотриманням прав дитини (Головне управління юстиції, прокуратури Херсонської області, обласний центр зайнятості, УМВС України в Херсонській області, Головне управління статистики).

1.2. Матеріали проведення громадської експертизи діяльності Херсонської обласної державної адміністрації

Окрім визначення методології проведення експертизи дуже важливим є дотримання *процедури* її проведення. У відповідності до Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади Херсонська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Дія» подала відповідний запит до Херсонської обласної державної адміністрації.

Херсонська обласна організація
Всеукраїнського громадського об'єднання

73000, м.Херсон, вул.Комунарів ,20
тел\факс 42-39-22
e-mail: kherson-diya@ukr.net

Вих.№ 08
від 08.10.10 р.

Голові Херсонської обласної
державної адміністрації
Костяку М.М.

Про проведення громадської експертизи
діяльності обласної державної адміністрації

Шановний Миколо Михайловичу!

Відповідно до ст. 38 Конституції України, ст.ст. 5, 6, 9, 10, 21, 29, 32 Закону України «Про інформацію», Указу Президента України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 15 вересня 2005 р. № 1276, п.п. 3, 4, 5, Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 із змінами, Херсонська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Дія» як інститут громадянського суспільства (далі - ІГС), просить Вас сприяти проведенню громадської експертизи діяльності Херсонської обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей за 2010 р.

Відповідно до зазначеного Порядку повідомляємо:

1. **Відомості про легалізацію:** Херсонська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «Дія» створена 11 листопада 1999 року та зареєстрована Головним управлінням юстиції у Херсонській області за № 165, код ЗКПО – 24958392 (копія Свідоцтва додається);

2. **Місцезнаходження та електронна адреса:** вул. Комунарів, м.Херсон, 73000, електронна адреса: kherson-diya@ukr.net.

3. **Предмет громадської експертизи:** діяльність Херсонської обласної державної адміністрації щодо забезпечення захисту прав дітей.

5. **Мета громадської експертизи:** оцінити діяльність обласної державної адміністрації та її структурних підрозділів щодо реалізації державної політики з захисту прав дітей, виконання ними Національного плану дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини та розробка рекомендацій щодо її покращення.

6. **Строки проведення:** грудень 2010-лютий 2011р.

7. Для проведення громадської експертизи просимо надати доступ до розпорядчих документів, які готувалися (приймалися) структурними підрозділами Херсонської обласної державної адміністрації на виконання державної політики щодо захисту прав дітей у Херсонській області протягом 2010 року.

8. **Адреса, за якою необхідно надсилати відповідь на запит:** вул. Комунарів,20, м. Херсон, 73000.

9 **Прізвище, ім'я та по батькові особи, уповноваженої одержати відповідь, її контактний телефон і електронна адреса:** Польська Лариса Михайлівна, сл. тел. 42-39-22, моб. 050-396-49-15, polskal@ukr.net

Відповідно до п. 4 Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади просимо Вас:

- видати у тижневий термін розпорядження про проведення громадської експертизи і заходів з підготовкою документів та інших матеріалів, необхідних для проведення громадської експертизи, із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові та посади особи, відповідальної за забезпечення взаємодії з нашою організацією;

- створити робочу групу для підготовки матеріалів, необхідних для проведення громадської експертизи;

- розмістити у тижневий термін інформацію про надходження запиту щодо проведення громадської експертизи та заходи, здійснені Херсонською обласною державною адміністрацією з метою сприяння її впровадженню, на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації.

Просимо Вас, шановний Миколо Михайловичу, надати всебічну підтримку у проведенні громадської експертизи діяльності Херсонської обласної державної адміністрації щодо реалізації державної політики щодо забезпечення захисту прав дітей.

Додаток на 3 арк.

З повагою
Голова правління ХОО ВГО «Дія»
Л.М.Польська

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації було утворено відповідну робочу групу з підготовки матеріалів про проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей, а також затверджено заходи зі сприяння проведенню громадської експертизи. Інформацію про початок проведення громадської експертизи було розміщено на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації www.oda.kherson.ua.

УКРАЇНА

**ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ
ГОЛОВИ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

26.01.2011 № 30

Про проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей

Враховуючи запит Херсонської обласної організації Всеукраїнського громадського об'єднання «Дія» про проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації, керуючись пунктом 4 Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 листопада 2008 року № 976, статтею 6, частиною другою статті 13, пунктами 1, 9 частини першої статті 39, частиною першою статті 41 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»:

1. Херсонській обласній організації Всеукраїнського громадського об'єднання «Дія» провести у січні-лютому 2011 року громадську експертизу діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей.

2. Утворити робочу групу з підготовки матеріалів про проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей у складі згідно з додатком 1.

3. Затвердити заходи зі сприяння проведенню громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей (додаток 2).

4. Службі у справах дітей обласної державної адміністрації, управлінню у справах преси та інформації обласної державної адміністрації до 28 січня 2011 року розмістити на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації інформацію про надходження запиту стосовно проведення

громадської експертизи та відповідні заходи з метою сприяння її проведенню.

5. Визначити на час проведення громадської експертизи відповідальною особою за забезпечення взаємодії з Херсонською обласною організацією Всеукраїнського громадського об'єднання «Дія» заступника голови обласної державної адміністрації Яценка А.А.

6. Контроль за виконанням цього розпорядження залишаю за собою.

Голова обласної
державної адміністрації

М.М.Костяк

Додаток 1
до розпорядження голови
обласної державної
адміністрації
26.01.2011 № 30

СКЛАД

робочої групи з підготовки матеріалів про проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей

Яценко
Андрій Анатолійович - заступник голови обласної державної адміністрації, керівник робочої групи

Іваненко
Наталія Іванівна - начальник служби у справах дітей обласної державної адміністрації, заступник керівника робочої групи

Ракша
Анжела Борисівна - завідувач сектора захисту прав дитини, профілактичної, загальної, організаційної та кадрової політики служби у справах дітей обласної державної адміністрації, секретар робочої групи

Члени робочої групи:

Жильникова
Тетяна Броніславівна - начальник загального відділу апарату обласної державної адміністрації

Кравець
Олег Миколайович - начальник управління у справах сім'ї, молоді та спорту обласної державної адміністрації

- Кулькіна Євгенія Петрівна - заступник начальника управління освіти і науки обласної державної адміністрації
- Лошкарьова Юлія Михайлівна - заступник начальника управління у справах преси та інформації обласної державної адміністрації
- Лук'янов Віталій Леонідович - спеціаліст сектора взаємодії з правоохоронними органами та оборонної роботи апарату обласної державної адміністрації
- Мартинов Роман Вікторович - начальник кримінальної міліції у справах дітей УМВС України в області
- Марченко Наталія МIRONІВНА - заступник начальника управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації
- Муценко Дмитро Валентинович - начальник обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
- Польська Лариса Михайлівна - голова Херсонської обласної організації Всеукраїнського громадського об'єднання «Дія»
- Устиненко Олег Володимирович - начальник управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації
- Шепелєв Ігор Олександрович - начальник Головного фінансового управління обласної державної адміністрації

Перший заступник голови обласної державної адміністрації – керівник апарату

В.С.Білий

Додаток 2
до розпорядження голови
обласної державної адміністрації
26.01.2011 № 30

ЗАХОДИ

зі сприяння проведенню громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей

1. Надати робочій групі з підготовки матеріалів про проведення громадської експертизи інформацію про:

- виконання обласної програми подолання дитячої бездоглядності і безпритульності на 2006 - 2010 роки;

*Служба у справах дітей обласної державної адміністрації
до 28 січня 2011 року*

- виконання обласної програми підтримки сім'ї на період до 2010 року в частині захисту прав дітей;

*Управління у справах сім'ї, молоді та спорту обласної державної адміністрації
до 28 січня 2011 року*

- стан та перспективи розвитку позашкільної освіти в області;

*Управління освіти і науки обласної державної адміністрації
до 28 січня 2011 року*

- обсяги видатків, спрямованих у 2008 - 2010 роках з обласного бюджету на фінансування заходів щодо реалізації державної політики у сфері захисту прав дитини (у тому числі у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів);

- показники обласного бюджету в частині фінансування заходів щодо реалізації державної політики у сфері захисту прав дитини у 2009, 2010 роках (у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів).

*Головне фінансове управління обласної державної адміністрації
до 28 січня 2011 року*

2. Надати робочій групі з підготовки матеріалів про проведення громадської експертизи копії розпоряджень голови обласної державної

адміністрації за 2009-2010 роки, які стосуються питань щодо реалізації державної політики в сфері захисту прав дитини.

*Загальний відділ апарату обласної
державної адміністрації
до 28 січня 2011 року*

3. Провести засідання робочої групи з підготовки матеріалів про проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей стосовно реалізації державної політики в сфері захисту прав дитини, на якому опрацювати надані матеріали та передати в установленому порядку Херсонській обласній організації Всеукраїнського громадського об'єднання «Дія».

*Голова робочої групи
до 28 січня 2011 року*

4. Розмістити, у разі надходження від Херсонської обласної організації Всеукраїнського громадського об'єднання «Дія», експертні пропозиції за результатами проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації.

*Управління у справах преси та
інформації обласної державної
адміністрації
Протягом тижня з дня надходження
експертних пропозицій*

Перший заступник голови
обласної державної адміністрації –
керівник апарату

В.С.Білий

2. Результати громадської експертизи

2.1. Висновки

В результаті аналізу офіційних документів та матеріалів, наданих робочою групою з підготовки матеріалів про проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей, цільових програм, що діють та діяли в Херсонській області у 2010 р., статистичних даних, транскрибованих текстів глибинних інтерв'ю та фокус-груп можемо дійти наступних висновків:

I. Базове медичне обслуговування та соціальне забезпечення.

За статистичними даними на території області на 2010 р. проживає 202099 дітей. Протягом 2010 р. в області зареєстровано народження 12 388 немовлят, що на 65 дітей більше, ніж у 2009 р. (12 323 немовлят). Показник малюкової смертності зменшився на 15% і становить 9,37 на 1000 народжених живими проти 11,02 за 2009 р. У Херсонському регіоні працюють 24 консультаційних пункти при пологових будинках (при пологових відділеннях районних та міських лікарень області та при пологовому будинку № 1, пологових відділеннях районних лікарень ім.Лучанського та ім. А. та О.Тропіних, обласної клінічної лікарні, обласної дитячої клінічної лікарні).

На базі дитячої поліклініки Херсонської міської клінічної лікарні ім.О.С.Лучанського працює «Клініка, дружня до молоді», де мають змогу отримувати медико-соціальні послуги підлітки та молодь міста і області. У закладі працюють лікарі: акушер-гінеколог, дерматолог, підлітковий лікар, фахівець обласного центру профілактики та боротьби зі СНІДом та психолог міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, які пройшли відповідну підготовку для цієї роботи. Заклад в достатній кількості забезпечений одноразовим інструментарієм, тест-системами на ВІЛ-інфекцію, на вагітність для обстеження підлітків та засобами бар'єрної контрацепції.

У 2010 році відкрито кабінети медико-соціальної допомоги дітям і молоді «Клініка, дружня до молоді» на базі дитячої поліклініки № 2 Херсонської міської клінічної лікарні ім. А. і О.Тропіних та дитячої поліклініки № 1 Херсонської міської клінічної лікарні. З періоду їх відкриття 280 молодих осіб отримали медико-соціальні послуги в зазначених закладах.

В області нараховується 10 лікувальних закладів, які сертифіковані Міжнародним дитячим фондом ЮНІСЕФ на звання «Лікарня, доброзичлива до дитини».

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 30.08.2010 р. № 749 «Про профілактичні медичні огляди учнів загальноосвітніх навчальних закладів області» було визначено провести до 01 листопада 2010 року профілактичні медичні огляди дітей шкільного віку. З початку навчального року 2010/2011 профогляду підлягало 104 191 учень.

Діти шестирічного віку 100% охоплені профілактичним оглядом під час оформлення документів для відвідування шкільного навчального закладу.

Утім викликає стурбованість зростання впродовж 2006-2010 років загальної захворюваності дітей віком від 7 до 14 років, що становить понад 1,1 тисячі випадків на тисячу оглянутих школярів. Зниження гостроти зору виявлено у 53,9 на тисячу оглянутих учнів 2-8 класів, сколіоз – 18,6 %, порушення постави – 44,4 %. Аналіз даних свідчить, що з кожним роком збільшується кількість дітей з проблемами у фізичному здоров'ї та психічному стані. Так, за даними управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації у 2009 році вперше зареєстровано хвороб серед дітей – 238,2 тис., з них з порушеннями у психофізичному розвитку – 73,4 тис., що на 11,3 тис. більше у порівнянні з попереднім роком.

Психічне здоров'я. За результатами інтерв'ю, однією з нагальних для вирішення проблем в дитячому та підлітковому середовищі, визнано збільшення суїцидів серед неповнолітніх.

Так, за даними кримінальної міліції у справах дітей у 2009 р. було скоєно 10 самогубств дітьми від 14 до 17 років (5 хлопців та 5 дівчат), з них 3 дитини знаходились в стані алкогольного сп'яніння, у 2010 р. – 8 самогубств (6 хлопців та 2 дівчат) від 12 до 17 років та 9 спроб самогубства. У 2010 р. всі самогубства скоєнні дітьми, які проживали у сільській місцевості.

Також відповідно до листа 13.09.2010 № 1/9-623 Міністерства освіти та науки України щодо подолання злочинності серед неповнолітніх та організації профілактичної роботи зазначено, що «у Донецькій та Херсонській областях зросла кількість учнів загальноосвітніх навчальних закладів, які стали жертвами суїцидів». Однією з причин такого явища експерти називають захоплення підлітків мережею Інтернет, соціальними мережами, що призводить до слабкої соціальної адаптації в суспільстві та неможливості подолання труднощів, пов'язаних з цим. Також вагомою причиною є конфлікти в сім'ї.

Треба відмітити, що сім'ї, в яких проживали діти, які вчинили самогубство, не стояли на обліку відповідних служб до того та мають 3 або більше дітей.

Утім причини розповсюдження цього явища потребують глибокого дослідження. Отже нагальними є зусилля, спрямовані на попередження самогубств серед дітей та молоді. Важливим в цьому процесі безперечно є робота відповідних спеціалістів. В системі освіти діє психологічна служба та соціально-педагогічний патронаж. Проблемою залишається нестача кадрів: психолого-педагогічний супровід здійснюють лише 457 працівників психологічної служби системи освіти (287 практичних психологів та 170 соціальних педагогів) при потребі 482 (305 психологів та 177 соціальних педагогів). Найменше забезпечені працівниками психологічної служби Великоолександрівський, Високопільській, Верхньорогачицький,

Іванівський, Нижньосірогозький (по 2 психологи) та Каланчацький (3 психологи) райони.

Важливо враховувати те, що навіть із збільшенням кількості працівників психологічної служби їх діяльність повинна бути спрямована на виконання функцій виявлення, допомоги та супроводу дітей, а не на забезпечення організації свят та фестивалів в школах.

Найбільш чисельними в області є психологічні служби: м. Херсон – 84 психолога, 33 соціальних педагога, м. Н.Каховка – 27 психологів, Голопристанський район – 24 психологи, Генічеський район – 17 психологів, Білозерський район – 26 соціальних педагогів, Каховський район – 23 соціальних педагоги.

За результатами аналізу наявних документів неможливо встановити, чи достатньою є така кількість працівників, та неможливо оцінити ступінь ефективності проведеної роботи.

Формування здорового способу життя. Медичними фахівцями постійно проводиться освітня робота щодо пропаганди позитивного іміджу сім'ї, популяризації сімейного способу життя, формування національних сімейних цінностей, з питань здорового способу життя та збереження репродуктивного здоров'я. Протягом 2010 року прочитано 389 лекцій, проведено 4058 бесід, організовано 19 виступів на радіо і 22 публікації в пресі з питань пропаганди здорового способу життя.

Крім лекцій, виступів у засобах масової інформації, в навчальних закладах для молоді були проведені круглі столи на теми: «Благополучна сім'я – міцна держава», «Планування родини», «Безпечне материнство», «Відповідальне батьківство», «Бережіть здоров'я з молодю» та інші. Проведено 18 конкурсів дитячого малюнку під гаслом «Тато, мама, я – міцна сім'я», організовано 36 відеопереглядів фільмів з питань становлення репродуктивної функції молоді, профілактики інфекцій, що передаються статевим шляхом, методів контрацепції тощо. Організовано 6 телепередач, в т.ч. «круглий стіл» у програмі «Медичний формат» на тему «Як народити здорову дитину» за участю завідувачів акушерського відділення та відділення патології вагітних обласної клінічної лікарні.

Мережею центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у 2010 р. було розроблено та виготовлено інформаційно-методичних матеріалів для дітей, учнівської та студентської молоді з питань здорового способу життя та збереження репродуктивного здоров'я 20 видів буклетів (загальний тираж – 3 827 шт.), 13 видів листівок (загальний тираж – 1345 шт.); 3 види листівок з профілактики раннього соціального сирітства (загальний тираж – 92 шт.), 3 види буклетів (356 шт.). У засобах масової інформації мережею центрів області трансливалися 2 аудіоролика, 8 відеороликів, 8 документальних фільмів з питань формування здорового способу життя; 4 відеоролики та 1 документальний фільм з питань профілактики раннього соціального

сирітства. Також відповідні заходи проводились обласним управлінням, міськими та районними відділами освіти та науки.

Аналізуючи цільові програми, можна констатувати, що майже в кожній з них, що безпосередньо відноситься до дітей або молоді, заплановано заходи для формування здорового способу життя. Так, в програмі «Молодь Херсонщини» зазначено: «Забезпечити проведення широкої інформаційної кампанії з пропагування здорового способу життя, профілактики та розповсюдження ВІЛ/СНІДу, попередження тютюнопаління серед дітей та молоді», на реалізацію цього завдання програми виділено 10 000 грн. В той же час, в обласній програмі «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 року також виокремлено цей пріоритет, але окремого фінансування не передбачено.

В програмах чітко не визначено, з якими саме цільовими групами планується навчання: або це різні групи, або вони дублюються. Також відповідно до програм важко встановити, чи це є спільні заходи, чи вони проводяться окремо кожним управлінням.

Таке дублювання пріоритетів, завдань і заходів, спостерігається й по іншим напрямкам, наприклад, інформаційна та консультативна робота серед підлітків і молоді з питань формування та збереження репродуктивного здоров'я, профілактика ВІЛ тощо.

Враховуючи позитивні зрушення в області охорони здоров'я дітей та формування здорового способу життя, можна констатувати, що діяльність «Клінік, дружніх до молоді» є ефективною, але їх кількість є замалою для задоволення потреб регіону. Також існування 10 «Лікарень, доброзичливих до дитини» недостатньо для потреб регіону, в якому у 18 районах та 3 містах обласного значення проживають 202 099 дітей.

За наданими матеріалами не можливо встановити загальну кількість дітей та підлітків, які були охоплені профілактичною роботою та ступінь ефективності її проведення. Проте можемо констатувати, що проблема поширення серед підлітків інфекційних хвороб, що передаються статевим шляхом залишається актуальною.

В області реєструється високий рівень дитячої та материнської смертності, висока питома вага підліткової вагітності (до 14 років: 2009 р. – 1 пологи, 2010 р. – 2; від 15 до 17 років: 2009 р. – 229, 2010 р. - 217), штучного переривання вагітності (до 14 років: 2009 р. – 0, 2010 р. – 1; від 15 до 17 років: 2009 р. – 115, 2010 р. - 79). Недостатнім залишається рівень матеріально-технічного забезпечення родопомічних закладів⁴.

Залишається відкритим питання щодо відкриття, насамперед для підлітків і молоді, кризових стаціонарів у загальносоматичних лікарнях (для парасуїцидентів).

⁴ Обласна програма «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 року. Затверджена рішенням І сесії обласної ради V скликання 21.10.2010 № 1456.

Відповідно до обласної міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки в області було заплановано створити центр медико-психологічної реабілітації дітей та підлітків з наркотичною залежністю. На сьогодні відповідний центр не створено.

ВІЛ/СНІД

За критеріями Об'єднаної програми ООН з ВІЛ/СНІДу та Всесвітньої організації охорони здоров'я стан поширеності ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні класифікується як концентрована епідемія. Основною причиною поширення ВІЛ-інфекції залишається вживання ін'єкційних наркотиків.

В області прийнято та діє обласна програма забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009-2013 роки. В контексті дотримання прав дитини, в програмі визначено одним із завдань в напрямку «профілактичні заходи»: забезпечення масштабної первинної профілактики поширення ВІЛ-інфекції серед населення, передусім серед підлітків та молоді, через проведення освітньої та роз'яснювальної роботи з пропаганди здорового способу життя із залученням засобів масової інформації та мережі Інтернет з пропаганди здорового способу життя, духовних, морально-етичних, культурних цінностей та відповідальної поведінки.

За даними Центру профілактики та боротьби зі СНІДом у 2010 році на диспансерному обліку в області знаходилось 2656 ВІЛ-інфікованих осіб, у тому числі 249 дітей віком до 18 років, які народжені ВІЛ-інфікованими матерями.

Одна із проблем у сфері соціальної підтримки ВІЛ-інфікованих дітей, молоді та членів їх сімей – це відсутність соціального закладу, основною метою якого було б надання психологічної та соціальної допомоги ВІЛ-інфікованим дітям, молоді, їх найближчому оточенню, сім'ям, яких торкнулася проблема ВІЛ-інфекції та поліпшення якості їх життя. Тому необхідним є створення міського соціального закладу «Центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді».

Діти з обмеженими фізичними та розумовими можливостями.

Для забезпечення дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, у 7 спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах встановлено необхідне корекційне обладнання на суму більше 3 млн. грн. Порівняно з минулими роками на 1,8% зменшилась кількість учнів у школах-інтернатах. Це пов'язано з інтеграцією учнів, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, в загальноосвітні навчальні заклади та демографічними змінами в чисельності дитячого населення.

Створено банк даних дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, який станом на 20 листопада 2010 року налічує **5,3 тис. дітей.**

За оперативними даними у 2010/11 навчальному році у навчальних закладах області здобувають освіту 1764 дітей-інвалідів, з них:

у дошкільних навчальних закладах - 69; загальноосвітніх навчальних закладах - 1186; школах-інтернатах - 138; професійно-технічних навчальних закладах - 66; вищих навчальних закладах – 305.

У 2010/11 навчальному році 335 дітей-інвалідів навчаються за індивідуальною формою, з них 28 дітей-інвалідів, які пересуваються на візках. Діти з особливими потребами беруть участь у освітніх, творчих, спортивних заходах різних рівнів, 415 дітей-інвалідів здобувають позашкільну освіту – відвідують гуртки науково-технічного, еколого-натуралістичного, туристсько-краєзнавчого, художньо-естетичного, фізкультурно-спортивного та ужитково-побутового напрямків.

В області функціонують 3 дошкільних навчальних заклади компенсуючого типу (для дітей з порушеннями зору, опорно-рухового апарату та інтелектуальними недоліками), 9 загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції розумового розвитку, з них 7 спеціальних шкіл-інтернатів та 3 спеціальні школи, 2 заклади для дітей з порушеннями слуху, дитячий будинок «Теремок» з групами компенсуючого типу.

Для дітей з порушенням зору діють 10 інтегрованих класів при загальноосвітній школі № 11; для дітей з порушенням слуху – 6 інтегрованих класів при загальноосвітній школі № 48. Для дітей з затримкою психічного розвитку функціонують 9 груп при дошкільних закладах і 60 класів інтенсивної педагогічної корекції при загальноосвітніх установах. Для дітей з порушенням опорно-рухового апарату функціонує Чорнобаївська санаторна загальноосвітня школа I-III ступенів.

Діти-інваліди мають можливість отримувати освіту у реабілітаційних центрах для дітей-інвалідів. Їх в області функціонує 4 (м. Херсон, Скадовськ, Каховка, Нова Каховка) та Цюрупинському будинку-інтернаті системи соціального захисту населення. Частина дітей з урахуванням їх психофізичних можливостей направляється до загальноосвітніх закладів. Для них організовано інтегроване навчання в спеціальній загальноосвітній школі № 1 та загальноосвітніх школах № 4, 34, 55 м. Херсона. У поточному році відкрито групу для сліпих дітей у дошкільному навчальному закладі №22 (для дітей з порушенням зору) та в Реабілітаційному центрі для дітей-інвалідів.

Треба відзначити, що мережа навчальних закладів не в повній мірі задовольняє потреби дітей з особливими потребами. Більша частина з них функціонує у м. Херсоні. Логопедичні групи та логопедичні пункти при дошкільних навчальних закладах створені лише у м. Каховка, Н. Каховка, Голопристанському, Бериславському, Скадовському, Генічеському, Верхньорогачицькому, Новотроїцькому та Чаплинському районах, групи для дітей з порушеннями зору – у м. Н. Каховка, для дітей із затримкою психічного розвитку лише в Генічеському районі.

На жаль, надані документи не містять повної інформації про ступінь задоволення потреб дітей-інвалідів та аналізу їх потреб у доступності навчання по всій Херсонській області.

Станом на 01 грудня 2010 року в 336 навчальних закладах є пандуси або пристосовано вхід (вільний доступ без сходинок), з них дитячі садки – 54 (всього – всього дошкільних закладів в області 492⁵), загальноосвітні – 246 (всього - 516), позашкільні – 18 (всього - 77), професійно-технічні – 7 (всього - 26) та вищі навчальні заклади – 11 (всього - 13). У 17 відділах освіти облаштовано пандуси, 1 має вільний доступ без сходинок.

Отже можемо констатувати, що забезпечення доступності навчально-виховних закладів для дітей-інвалідів потребує подальшого удосконалення.

II. Подолання сирітства та соціального сирітства, бездоглядності та безпритульності дітей.

Відповідно до наданих матеріалів можна констатувати, що для державних служб та установ, що опікуються дітьми, зокрема служби у справах дітей, відповідно до положення про її діяльність, пріоритетною категорією є діти-сироти та діти позбавлені батьківського піклування.

Протягом 2006-2010 рр. в області діяла обласна програма подолання дитячої бездоглядності і безпритульності, метою якої було подолання проблем дитячої бездоглядності та запобігання сирітству, створення умов для всебічного розвитку і виховання дітей.

Відповідно до наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 28 квітня 2007 року № 1386 в області створено Єдиний електронний банк даних дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і громадян, які бажають взяти їх на виховання, та Єдиний електронний банк даних дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

За статистичними даними, на території області проживає 202 099 дітей, з них за оперативними даними 3424 дитини – сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування (2009 р. – 3229 дитини), з них 74% виховуються в сім'ях громадян України: під опікою, піклуванням – 2191 дітей, у 136 прийомних сім'ях – 281, в 17 дитячих будинках сімейного типу – 107 дітей зазначеної категорії.

За 2010 рік створено 2 дитячих будинки сімейного типу (в них – 16 дітей), 14 прийомних сімей (в них – 39 дітей). У 2009 році до дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей влаштовано 92 дитини.

На регіональному обліку служби у справах дітей обласної державної адміністрації перебуває 997 дітей, які можуть бути усиновлені, з них – 90 дітей шкільного віку. Згідно з рішеннями судів області, за оперативними даними, усиновлено 95 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з них 79 – громадянами України, 16 – іноземцями. За вказаний

⁵ За даними Головного управління статистики.

період під опіку та піклування громадян України влаштовано 423 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Важливим питанням для вирішення залишається профілактика відмов матерів від новонароджених дітей. З цією метою ЦСССДМ відпрацьовано модель соціальної роботи, спрямованої на раннє виявлення жінок, які мають намір відмовитися від новонародженої дитини, та надання їм своєчасної адресної допомоги.

Така робота здійснюється через мережу консультаційних пунктів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у пологових стаціонарах, жіночих консультаціях та будинках дитини, соціальних центрах матері та дитини.

Протягом 2010 року від лікарів пологових стаціонарів надійшло 38 повідомлень щодо жінок, які виявили намір відмовитися від новонародженої дитини, з них 19 – в районах (Білозерський район – 4, Великоолександрівський – 1, Високопільський – 1, Голопристанський – 1, Каланчацький – 1, Каховський – 2, Нижньосірогозький – 1, Скадовський – 3, Цюрупинський – 5), в містах області та м. Херсоні – 19.

Всім жінкам надані індивідуальні послуги, в результаті проведеної роботи 26 (Білозерський район - 4, Великоолександрівський – 1, Каланчацький – 1, Каховський – 1, Нижньосірогозький - 1, Скадовський - 3, Цюрупинський – 1, Херсон – 14) з 38 жінок змінили рішення і залишили дитину в сім'ї. З них 12 взято під подальший соціальний супровід.

Не зважаючи на зростання загальної ефективності роботи, 12 жінок (Високопільський район – 1, Голопристанський – 1, Каховський – 1, Цюрупинський – 4, Херсон - 5) все ж таки відмовились від новонародженої дитини.

В Херсонському регіоні з 2003 року функціонує заклад соціального спрямування – соціальний центр матері та дитини виконавчого комітету Херсонської міської ради. Загальна кількість осіб, які перебували в закладі протягом 2010 року – 18.

Актуальною проблемою залишається дотримання **соціальних та житлових прав** дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.

Обласною програмою подолання дитячої бездоглядності і безпритульності на 2006-2010 роки, у п. 14 визначено – упродовж 2006-2010 рр. вжити заходів щодо створення соціальних готелів (гуртожитків) для тимчасового вирішення житлових проблем молоді з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які не мали власного житла або втратили його. Утім питання залишилось не вирішеним.

1456 (43 %) дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, мають житло, з них на праві власності – 291 (8%), на праві користування – 1165 (35%). Моніторинг свідчить, що станом на грудень 2010 року лише 28,6% (у 2009 році – 15 %) випускників інтернатних закладів мають власне житло, 29% (у 2009 році 69%) перебувають на квартирному обліку, 42% (у 2009 році – 16%) потребують постановки на квартирний облік.

Потребує вивчення та вирішення на місцях питання забезпечення збереження житла, яке на праві власності/користування належить дітям і на даний час перебуває у незадовільному стані. Так, за оперативними даними, на січень 2011 р. 7 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, мають житло, яке на даний час перебуває у непридатному для проживання стані (по 2 дітей – з Великолепетиського району і м. Херсона та по 1 дитині – з Каланчацького, Нововоронцовського і Бериславського районів).

Також проблемним в області є питання забезпечення соціальним житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб, яким виповнюється 18 років і які повертаються за місцем колишнього проживання після закінчення терміну перебування під опікою, в прийомних сім'ях, в дитячих будинках сімейного типу, інтернатних закладах області тощо.

За оперативними даними, у 2011 році з 353 дітей, яким виповниться 18 років, житло мають 107 (30%), інші 246 потребують соціального житла. За останні 3 роки зазначене житло отримали 23 особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (у 2008 році по 6 осіб – у Генічеському і Чаплинському районах, 2 - у Голопристанському; у 2009 році 2 осіб – у м. Нова Каховка, по 1 - у Чаплинському і Великолепетиському районах; протягом 2010 року 3 – у м. Нова Каховка, по 1-у Генічеському та Високопільському районах).

Серед типових причин відсутності соціального житла в районах та містах є наступні:

- відсутність відповідного фінансування;
- недостатня робота щодо пошуку вільних квартир, будинків, які можна було б використовувати як соціальне житло;
- відсутність місцевих програм розвитку соціального житла;
- недостатнє резервування земельних ділянок з розвиненою інфраструктурою під будівництво соціального житла;
- забудовники не передають місцевим радам частку житлової площі в новобудовах.

III. Освіта, дозвілля та культурна діяльність.

Службами у справах дітей області проведено заходи в рамках Всеукраїнського рейду «Урок». Під час рейдів станом на 01 вересня 2010 року виявлено 88 дітей, які не приступили до занять у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах області з причин матеріальних та фінансових труднощів, невиконання батьками своїх обов'язків, самовільного залишення навчальних закладів. В результаті вжитих профілактичних заходів щодо охоплення дітей навчанням станом на 10 вересня 2010 року до навчальних закладів повернуто 17 дітей, влаштовано до інтернатних закладів – 5, поміщено до притулків, центрів – 1, закладів

МОЗ – 3, не охоплено навчанням 62 неповнолітніх області. При управлінні освіти і науки обласної державної адміністрації створено банк даних дітей, неохоплених навчанням, за підсумками 2010 року – 32 дитини шкільного віку не охоплено навчанням. На жаль, з наявних матеріалів не зрозуміло, до якої групи відносяться ці діти та яких заходів було вжито для їх повернення до навчання.

Для підтримки дітей, які потребують соціального захисту, санаторного лікування, обдарованих дітей в області функціонує 22 інтернатні заклади: 8 загальноосвітніх, 3 санаторні, 7 спеціальних, 3 дитячих будинки та 1 школа соціальної реабілітації. У зазначених закладах навчається та виховується більше 3,9 тис. дітей та підлітків, з них майже 700 осіб – діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування.

Позашкільна освіта. У 77 позашкільних навчальних закладах навчається 39603 дитини. Це 36% від загальної кількості дітей шкільного віку. Навчально-виховний процес здійснюється у 2706 гуртках, творчих об'єднаннях, секціях з різних напрямків позашкільної освіти. 940 дітей, схильних до правопорушень, негативних явищ, та асоціальних сімей охоплено позашкільною освітою.

Проводиться робота по залученню дітей до позашкільного навчання, організуються творчі конкурси, спортивні змагання, працює «Мала академія наук».

Утім у діяльності позашкільних навчальних закладів є проблеми і невирішені питання. Фінансове забезпечення є нестабільним. У повному обсязі фінансуються лише видатки на заробітну плату, частково – на комунальні послуги. Недостатньо виділяються кошти на розвиток і поновлення матеріально-технічної бази закладів, проведення масових заходів з учнівською молоддю. Недостатність комп'ютерної техніки, застаріле технічне обладнання, туристичне спорядження, сценічний одяг, відсутність навчально-дослідних ділянок, теплиць, необхідних умов утримання та вирощування тварин і рослин, значно знижує результативність позашкільної освіти.

Стан будівель будинків дитячої та юнацької творчості, станцій юних техніків не відповідають вимогам. Деякі заклади не мають власного приміщення.

В області працює лише 2 профільних позашкільних заклади туристсько-краєзнавчого напрямку – Голопристанська районна станція юних туристів та Новокаховський Центр туризму, краєзнавства та екскурсій. В інших районах туристсько-краєзнавча робота є складовою частиною діяльності комплексних позашкільних закладів. Це не сприяє розширенню мережі туристсько-краєзнавчих гуртків, створенню туристсько-краєзнавчих відділів.

Потребує вдосконалення система підтримки і заохочення на місцевому рівні творчообдарованих дітей – переможців обласних, всеукраїнських і

міжнародних масових заходів, а також керівників гуртків, вчителів, які їх підготували.

Дозвілля, відпочинок, культурна та мистецька діяльність.

За результатами аналізу офіційних матеріалів, наданих робочою групою, у сфері організації дозвілля, культурної та мистецької діяльності можливо було прослідкувати лише діяльність дітей, що зайняті в роботі позашкільних навчальних закладів. Їх кількість становить 39 603 дитини (36% від загальної кількості дітей шкільного віку).

Треба відзначити, що на Херсонщині діє програма розвитку культури і духовності в області на 2007-2012 роки. Метою програми є вдосконалення в області реалізації державної політики щодо розвитку української культури та кращих здобутків європейської та світової культури, створення сприятливих умов для забезпечення культурно – дозвіллевих, інформаційних потреб населення, збереження історико-культурної та нематеріальної спадщини, підвищення ефективності діяльності державних установ галузі культури і мистецтва в реалізації державної культурної політики.

Аналіз тексту цієї програми показав, що із 12 завдань, лише в одному згадуються діти: «створення умов для залучення дітей до навчання у школах естетичного виховання як початкової ланки мистецької освіти».

Серед заходів програми можемо відзначити лише п. 8.3. – «Виявлення та підтримка творчої обдарованої молоді» (проведення конкурсів, фестивалів тощо). Програмою також передбачено проведення фестивалів, конкурсів тощо. Утім чітко не визначено цільову аудиторію цих заходів, припускаємо, що це можуть бути зокрема діти та молодь.

Велике занепокоєння експертів викликає той факт, що збільшується час, який діти проводять перед екраном телевізора, чи у комп'ютерних клубах, або ігрових залах.

Така ситуація називається експертами, як одна з тих, що впливає на збільшення правопорушень, здійснених неповнолітніми, збільшення відсотка дітей, що вживають алкоголь, тютюн тощо.

IV. Насильство, жорстоке поводження, торгівля дітьми та експлуатація.

Кількість дітей, які постраждали від різних видів насильства, з кожним роком зростає. Так, за даними управління МВС України в Херсонській області кількість неповнолітніх, проти яких здійснено насильство в сім'ї, становить: у 2008 р. – 69, 2009 р. – 139, 2010 р. – 129 дітей.

За даними служби у справах дітей, кількість дітей, що перебувають на обліку внаслідок вчинення над ними насильства в сім'ї : 2008 р. – 54, 2009р.– 99, 2010 р. – 76 дітей.

Зростає кількість осіб, які вчинили насильство та перебувають на профілактичному обліку: 2008 р. – 2736 осіб, 2009 р. – 2357, 2010 р. – 2870 осіб.

Всього станом на 30 грудня 2010 року у Загальному банку даних сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, перебуває 3774 сім'ї (7090 дітей), за 2009 рік було виявлено 2024 сім'ї (3266 дітей). За звітний період було проведено 157 засідань дорадчих органів, за результатами роботи яких були прийняті рішення про здійснення соціального супроводу 535 сімей (991 дитина), які опинилися в складних життєвих обставинах.

Загальна кількість сімей, охоплених соціальним супроводом за звітний період – 811 (в них дітей – 1588) з причин: інвалідності – 53 сімей (95 дітей); вимушеної міграції – 9 сімей (21 дитина); наркотичної, або алкогольної залежності – 98 сімей (199 дітей); зневажливого ставлення та складних стосунків в сім'ї – 227 сімей (482 дітей); насильства та жорстокого поводження – 54 сім'ї (105 дітей); безробіття – 86 сімей (212 дітей); перебування у місцях позбавлення волі - 55 сімей (79 дітей); безпритульності – 24 сім'ї (40 дітей); сирітства – 94 сім'ї (151 дитина); проблеми ВІЛ/СНІДу – 32 сім'ї (55 дітей); ризику передачі дитини до інтернатного закладу - 99 сімей (188 дітей); наміру відмови від новонародженої дитини – 12 (23 дитини).

Залишається великою проблемою відсутність кризових центрів та недостатня кількість фахівців з питань проведення психологічної корекції, проведення роботи з правопорушниками, які вчиняють насильство в сім'ї.

В області діють комунальний заклад обласної ради – Притулок для дітей служби у справах дітей обласної державної адміністрації та Чаплинський центр соціальної реабілітації для дітей.

Обласною програмою подолання дитячої бездоглядності і безпритульності на 2006-2010 роки, у п. 16. визначено: «вжити заходів щодо створення центрів соціально-психологічної реабілітації дітей з неблагополучних сімей у Високопільському районі (2006 рік) та Іванівському (2008 рік)».

Цей пункт програми не був виконаний.

Нагальною проблемою залишається створення та підтримка діяльності центрів соціально-психологічної реабілітації дітей. Також не можливо встановити потреби регіону у створенні спеціалізованих установ для осіб, які вчинили насильство, та самих жертв насильства.

Відзначимо, що продовжує існувати проблема взаємодії між суб'єктами соціальної роботи щодо надання соціальних послуг сім'ям, в яких вчинено насильство: відділами у справах сім'ї, молоді та спорту, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, службами у справах дітей та органами внутрішніх справ.

Актуальним залишається питання організації в області телефону довіри для дітей. Так, обласною програмою запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності на 2006-2010 роки, було передбачено у

п.11 – в 2007 р. запровадити в області Всеукраїнську мережу «Телефон довіри для дітей».

Цей пункт програми не було виконано.

Торгівля дітьми та експлуатація.

З наданих для аналізу документів, зокрема з інформації про хід виконання плану заходів з виконання в області у 2010 р. Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини», не можливо встановити скільки дітей потерпіли від сексуальної експлуатації та були задіяні в сфері торгівлі, адже відповідної статистики не наведено, що само по собі викликає занепокоєння. Отже, не можливо встановити ступінь результативності роботи відповідних служб та установ ОДА у цій сфері захисту прав дітей.

V. Правопорушення та покарання.

Аналіз статистичних даних та експертних інтерв'ю засвідчує, що все більш актуальною проблемою для Херсонської області стає зростання кількості злочинів, вчинених неповнолітніми. Так, у 2009 р. ця цифра становила 387 злочинів, у 2010 р. – 491 (на 26,9%). Відповідно збільшилась кількість неповнолітніх, що їх здійснили: 2009 р. – 256 осіб, 2010 р. – 390 неповнолітніх.

Зріс показник скоєних дітьми та за їх участю тяжких злочинів на 24,3% (з 177 до 220), крадіжок приватного та державного майна на 67,3% (з 208 до 348), навмисних вбивств на 150 % (з 2 до 5).

Також загрозливим фактом вважаємо те, що зростає кількість учнівської молоді, тобто так званої «зайнятої молоді», яка взяла участь у вчиненні суспільно-небезпечних діянь на 18,9 %.

На думку експертів, поряд з об'єктивними факторами важкого соціально-економічного становища у країні, на недостатньому рівні здійснюється рання профілактика злочинів та правопорушень серед учнівської молоді. Потребують глибокого вивчення та перевірки причини та умови, що сприяють становленню підлітків на шлях порушення закону.

Вважаємо, що має працювати єдиний координуючий орган, що відповідатиме за захист всіх без винятку дітей. Таким органом на сьогодні є служба у справах дітей. Однак вона здебільшого працює з дітьми, позбавленими батьківського піклування. Інші категорії дітей, наприклад, які підозрюються у правопорушеннях, або які потребують захисту, зокрема у правоохоронних органах, часто не отримують такого захисту.

В області у 2010 р. діяла обласна програма профілактики правопорушень, рецидивної злочинності та злочинів, вчинених неповнолітніми, на 2010 рік. Виникає питання щодо її ефективності та результативності. До того ж аналіз тексту цієї програми показав, що певні заходи програми копіюють заходи інших програм, наприклад: «Вживати заходів щодо усиновлення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського

підкування, влаштування їх під опіку, підкування створення прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу». Ця тенденція спостерігається не тільки в розрізі названої програми.

Така ситуація ще раз зауважує на необхідності створення цілісної програми в сфері захисту прав дитини. Загалом, вважаємо, що проблеми, які стосуються дотримання прав дитини, посилюються передусім відсутністю системного підходу до створення дієвих процедур захисту прав дитини.

Особливо ця ситуація викликає занепокоєння в контексті сучасної адміністративної реформи.

VI. Участь дітей у житті громади.

Участь дітей у житті суспільства визначено як один із важливих напрямків у Загальнодержавній програмі «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини». Аналіз документів показав, що недостатньо інформації для аналізу цієї сфери інтересів дитини. Визначено лише, що «в навчальних закладах області запроваджено діяльність рад старшокласників-лідерів, учнівського самоврядування, «Школа управлінської майстерності».

Отже, з наявних матеріалів важко оцінити ступінь залученості дітей до життя суспільства та врахування їх потреб. Така ситуація відображає загальну політику щодо гарантування прав дитини. Ця політика розглядає дитину не як суб'єкта власних прав, а лише як об'єкт захисту⁶.

2.2. Експертні пропозиції.

Попередні результати експертизи були обговорені у ході круглого столу, в якому взяли участь 41 особа з числа представників та представниць органів виконавчої влади, інших державних установ, інститутів громадянського суспільства, експертів, які задіяні у реалізації політики в сфері захисту прав дитини.

З урахуванням результатів обговорення доопрацьовано експертні пропозиції за результатами громадської експертизи.

Експертні пропозиції за результатами проведення громадської експертизи діяльності обласної державної адміністрації щодо захисту прав дітей:

⁶ Альтернативний звіт про реалізацію Україною положень Конвенції ООН про права дитини 2002-2008. – К, 2009. – 90 с. Режим доступу: <http://issuu.com/everychild/docs/report-ukr?mode=embed&layout=http%3A%2F%2Fskin.issuu.com%2Fv%2Fflight%2Flayout.xml&showFlipBtn=true>

- забезпечити належне фінансування та безумовне виконання щорічних заходів, спрямованих на виконання Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року»;
- запровадити у Херсонській області систему комплексного моніторингу виконання Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року»;
- створити дієві процедури захисту прав дитини, для чого розробити з урахуванням пропозицій громадськості, дітей та молоді обласну цілісну програму в сфері захисту прав дитини з чітко вимірюваними індикаторами у кожній сфері впровадження програми та щорічним моніторингом її впровадження;
- збільшити фінансування та забезпечити достатнє асигнування всіх програм, що пов'язані з реалізацією, дотриманням та представленням інтересів та прав дитини;
- спрямовувати кошти не лише на утримання закладів (в тому числі інтернатних, позашкільних тощо), а й на профілактичну роботу в різних напрямках дотримання прав дитини;
- збільшити кількість спортивних, освітніх, культурних установ, закладів, гуртків і програм для організації дозвілля та відпочинку дітей з урахуванням гендерних потреб дітей в їх профілізації;
- збільшити кількість «Клінік, дружніх до молоді» та «Лікарень, доброзичливих до дитини» для забезпечення їх доступності для дітей та молоді регіону;
- продовжити профілактичну роботу у сфері формування здорового способу життя, з постійним моніторингом та оцінкою ступеню ефективності її впровадження, для чого розробити чітко вимірювані індикатори. Наприклад, дослідити (через опитування) які форми профілактичної роботи цікаві та впливові для дітей та підлітків, підготувати в кожній школі тренерську команду із учнів та проводити роботу за принципом «рівний-рівному» тощо;
- розпочати проведення профілактичної роботи щодо статевого виховання, починаючи з 7 років;
- створити центр медико-психологічної реабілітації дітей та підлітків з наркотичною залежністю;
- дослідити причини самогубств серед дітей та молоді;
- інтенсифікувати зусилля, спрямовані на попередження самогубств серед дітей та молоді, зокрема шляхом розширення доступних психологічних консультацій та роботи соціальних працівників у школах;
- вивчити потребу відкриття, насамперед для підлітків і молоді, кризових стаціонарів у загальносоматичних лікарнях (для парасуїцидентів).
- для надання психологічної та соціальної допомоги ВІЛ-інфікованим дітям, молоді, їх найближчому оточенню, сім'ям, яких торкнулася

- проблема ВІЛ-інфекції, та поліпшення якості їх життя створити соціальний заклад «Центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді»;
- розробити комплексну політику захисту прав дітей-інвалідів та забезпечити їх рівноправний доступ до освітніх, соціальних та інших послуг всередині родинного середовища та у громаді, зокрема розширити мережу навчальних закладів для задоволення потреб дітей з особливими фізичними та розумовими потребами; продовжити та удосконалити практику забезпечення доступності навчально-виховних закладів для дітей з особливими фізичними потребами;
 - забезпечити укомплектованість працівниками психологічних служб закладів освіти та інших служб та установ, що опікуються дотриманням та реалізацією прав дитини в області;
 - запровадити в області телефон довіри для дітей;
 - трансформувати традиційну політику кризового втручання у разі наруги над правами дитини та розвивати систему соціальної допомоги, спрямованої на профілактику, запобігання можливим порушенням. Зокрема, проводити широке інформування дітей про установи та служби, що можуть надати їм допомогу;
 - розвивати дієву систему протидії жорстокому поводженню з дітьми в сім'ї та поза нею: просувати політику нульової терпимості до випадків насильства над дитиною, постійно проводити широку інформаційну кампанію на подолання байдужого ставлення до цього явища з боку громади;
 - вивчити потреби конкретних районів області та відповідно до результатів, створити мережу реабілітаційних центрів для постраждалих, зокрема центрів соціально-психологічної реабілітації дітей.
 - забезпечити неухильне виконання положень Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», зокрема в частині запровадження корекційних програм для осіб, які вчиняють насильство в сім'ї, та створення кризових центрів для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або є реальна загроза його вчинення;
 - роз'яснювати сутність та підтримувати розвиток ювенальної юстиції як комплексної системи соціально-правових заходів, спрямованих на забезпечення прав та дотримання інтересів дитини, яка перебуває у конфлікті або в контакті із законом;
 - продовжувати розвивати сімейні форми виховання дітей, протидіяти випадкам порушення права дитини на виховання в сім'ї, зокрема проводити щорічно широку інформаційну кампанію по створенню прийомних сімей (ПС) та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ), поширювати через всі можливі ЗМІ позитивний досвід вже створених ПС та ДБСТ області;
 - продовжити роботу по попередженню відмов матерів від новонароджених дітей;

- посилити взаємодію між структурними підрозділами, що надають соціальні послуги дітям, чиї права порушені: відділами у справах сім'ї, молоді та спорту, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, відділами охорони здоров'я, відділами освіти, відділами праці та соціального захисту населення, службами у справах дітей та органами внутрішніх справ. Зокрема провести функціональний аналіз органів влади в сфері дотримання прав дитини, оцінку ефективності існуючого механізму координації на рівні області;
- створити та запровадити систему збору даних про дітей-жертв сексуальної експлуатації, найгірших форм дитячої праці тощо;
- проводити широкі інформаційні кампанії з метою ознайомлення населення (дітей, батьків, роботодавців, органів місцевого самоврядування) про найгірші форми дитячої праці та їх наслідки;
- використовувати систему моніторингу дитячої праці з метою виявлення випадків залучення дітей до найгірших форм дитячої праці та надання допомоги потерпілим від найгірших форм дитячої праці, використовуючи індивідуальний підхід;
- проводити незалежне дослідження використання дітей у найгірших формах дитячої праці;
- провести поглиблене вивчення та перевірки причин та умов, що сприяють становленню підлітків на шлях порушення закону, зокрема готувати статистичні та інформаційні матеріали про причини та умови вчинення дітьми правопорушень;
- вивчити та вирішити на місцях питання забезпечення збереження житла, яке на праві власності/користування належить дітям і на даний час перебуває у незадовільному стані;
- забезпечити соціальним житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, яким виповнюється 18 років, зокрема створити мережу соціальних гуртожитків;
- активно та систематично залучати інститути громадянського суспільства у пропагування та впровадження прав дітей, сприяти роботі організацій громадянського суспільства, діяльність яких спрямована на захист та просування прав дітей, підтримку їхніх інтересів, захист від жорстокого поводження, забезпечення високої якості життя, соціального та культурного розвитку;
- забезпечити фактичну, а не декларативну участь дітей у житті суспільства, зокрема через вивчення їх потреб, форм та заходів цікавих та важливих для самих дітей; забезпечити участь дітей у всіх справах, що їх стосуються;

Перелік документів та інших матеріалів, які було надано ХОДА для проведення громадської експертизи.

1. Копія інформації про хід виконання плану заходів з виконання в області у 2010 р. Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини».
2. Копія інформації щодо обсягів видатків, спрямованих у 2008-2010 роках з обласного бюджету на фінансування заходів щодо реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей.
3. Копія Наказу № 681 від 29.12.2010р. Про підсумки проведення державної атестації дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладів упродовж 2000-2010 років.
4. Копія інформації про розвиток позашкільної освіти в Херсонській області за 2010 р.
5. Копія інформації про стан соціального захисту дітей в Херсонській області за 2009-2010 рр.
6. Копія інформації про виконання обласної програми подолання дитячої бездоглядності і безпритульності на 2006 - 2010 роки, за 2010 рік.
7. Копія інформації про виконання обласної програми подолання дитячої бездоглядності і безпритульності на 2006 - 2010 роки, за 2009 рік.
8. Копія довідки про роботу центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служб у справах дітей обласної та районних державних адміністрацій, міськвиконкомів, у забезпеченні дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, соціальним житлом та створення для них в області соціальних гуртожитків від 26.01.2011 р.
9. Копія проекту обласної програми «Діти Херсонщини» на період 2011-2016 років.
10. Копія аналітично-статистичних інформаційних матеріалів Херсонського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, за 2009 р.
11. Копія аналітично-статистичних інформаційних матеріалів Херсонського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, за 2010 р.
12. Копії розпоряджень голови обласної державної адміністрації за 2009 – 2010 роки, які стосуються питань щодо реалізації державної політики в сфері захисту прав дитини.

Додаток Б

Інформація щодо обсягу видатків, спрямованих у 2008-2010 роках з обласного бюджету на фінансування заходів щодо реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей

Назва ГРК	Обсяг видатків, тис.грн					
	2008 рік		2009 рік		2010 рік	
	Затверджено з урахуванням змін	Профінансовано	Затверджено з урахуванням змін	Профінансовано	Затверджено з урахуванням змін	Профінансовано
Управління освіти і науки облдержадміністрації						
- утримання інтернатних закладів	116293,2	116293,2	126717,9	126716,8	157584,4	157583,0
- утримання позашкільних закладів	4895,4	4895,4	4615,2	4605,1	5173,3	5171,2
Управління у справах сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації						
- соціальні програми і заходи державних органів у справах сім'ї	60,0	60,0	20,0	19,9	30,0	30,0
Служба у справах дітей облдержадміністрації						
Притулок для дітей	1395,2	1395,2	1532,8	1532,8	1869,8	1869,8

Додаток В

4. Кадрове забезпечення центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Херсонського (регіону) станом на 01.01.2011 року

	Рівень центрів	Кількість штатних посад згідно з Типовою структурою та штатами	Кількість посад згідно із затвердженим штатним розписом	Фактична чисельність працівників центрів	% укомплектованості кадрами центрів (кількість посад затверджених штатним розписом від Типової структури та штатів)	Кількість центрів, у яких чисельність посад згідно з затвердженим штатним розписом 3 або менше 3-х осіб, їх перелік	що складає % від загальної кількості центрів
а	б	1	2	3	4	5	6
1	Регіональний	18	24*	23	133%	0	0%
2	Районні	180	107	101	59%	2	11%
2.1.1.	з них посад фахівців районних центрів, які працюють в сільській місцевості	X	X	101**	X	X	X
2.1.2.	з них посад фахівців районних центрів, які працюють в селищній місцевості	X	X		X	X	X
2.2.1.	Філії районних центрів при сільській раді	X	X	8	X	X	X
2.2.2.	Філії районних центрів при селищній раді	X	X	4	X	X	X
3	Міські	32	17	14	53%	2	50%
4	Районні у містах	0	0	0	0%	0	0%
5	Селищні	12	6	5	50%	X	X
6	Сільські	39	14	12	36%	X	X
	Разом	281	168	155	59,8	4	18,2

* - з урахуванням технічного персоналу: охоронники - 3; водій - 1 (за сумісництвом 0,5 ставки зав. господарством); прибиральниця - 0,5 ставки.

** - в зв'язку з тим, що за спеціалістами районних центрів не закріплені окремо селища і села вони всі працюють і в сільській і в селищній місцевості.

Вакантні посади (12): Бериславський РЦСССДМ - 1; Верхньорогачицький РЦСССДМ - 1; Горностаївський РЦСССДМ - 1; Нововоронцовський РЦСССДМ - 1; Нижньосірогозький РЦСССДМ - 1; Цюрупинський РЦСССДМ - 1; Великолететський селищний ЦСССДМ Великолететського району - 1; Новозбузьський сільський ЦСССДМ Голопристанського району - 1; Верхньоторгаївський сільський Нижньосірогозького району - 1; Херсонський МЦСССДМ - 1; Каховський МЦСССДМ - 1; Новокаховський МЦСССДМ - 1.

Начальник відділу організаційно-правової та кадрової роботи

Г.В.Полова

Інформація про створення прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, влаштування в них дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування станом на 01.11.2010р.
(за надісланими розпорядчими документами)

Додаток Г

Область	Функціонує сімей, в них дітей, станом на 31.12.2009 року (за статистичними даними)		Створено сімей та влаштовано дітей у період з 01.01 – 01.11.2010р.				Вибули із сімей у період з 01.01 по 01.11.2010	Функціонує сімей, в них дітей, станом на 01.11.2010 року	
	Дитячі будинки сімейного типу, в них дітей	Прийомні сім'ї, в них дітей	Дитячі будинки сімейного типу	в них дітей	Прийомні сім'ї	в них дітей		в дитячих будинках сімейного типу	в прийомних сім'ях
АР Крим	32/227	76/147	2	14	11	27	21	33/229	83/165
Вінницька	18/112	100/184	6	37	15	33	10	24/153	109/203
Волинська	14/91	55/114	3	10	3	7	16	16/110	53/96
Дніпропетровська	36/235	227/378	4	25	38	86	25	39/269	250/430
Донецька	18/117	234/349	3	22	32	50	32	20/130	255/376
Житомирська	28/183	153/270	-	4	16	36	19	28/178	162/296
Закарпатська	31/202	43/67	1	22	10	16	15	32/214	50/78
Запорізька	9/61	123/219	2	7	11	29	15	11/67	128/234
Івано-Франківська	2/14	55/68	1	3	10	17	2	3/21	62/79
Київська	30/208	86/149	2	14	4	12	39	31/201	83/143
Кіровоградська	25/163	167/294	1	6	18	33	19	25/162	180/315
Луганська	11/70	134/209	-	4	21	46	12	11/72	151/245
Львівська	17/105	77/114	1	13	7	10	13	18/113	78/116
Миколаївська	14/93	102/196	1	3	19	43	18	15/92	116/225
Одеська	18/115	162/281	1	10	14	29	18	18/117	168/300
Полтавська	20/112	96/151	-	14	16	25	14	20/120	109/168
Рівненська	18/134	43/80	-	16	4	10	10	18/142	47/88
Сумська	16/120	97/175	1	8	13	33	13	17/124	105/199
Тернопільська	8/51	84/114	1	2	7	12	10	9/55	84/114
Харківська	41/256	246/360	7	44	32	74	17	48/310	266/407
Херсонська	15/93	129/264	2	16	13	35	20	17/109	135/279
Хмельницька	13/91	76/131	-	2	7	14	11	12/86	81/141
Черкаська	21/142	106/195	1	11	5	19	17	22/151	106/199
Чернівецька	10/64	54/119	1	9	4	11	8	11/70	56/125
Чернігівська	7/44	142/221	3	11	14	30	16	10/63	145/227
м. Київ	10/70	38/52	1	5	2	3	11	10/73	36/46
м. Севастополь	2/12	26/33	-	-	5	7	5	2/9	28/38
ВСЬОГО	484/3185	2931/4934	45	332	351	747	426	520/3440	3126/5332

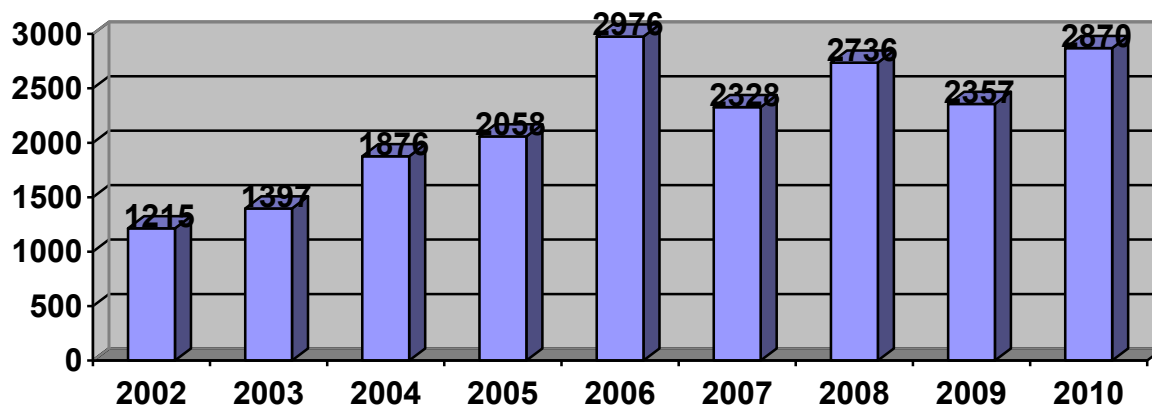
**ДИТЯЧІ БУДИНКИ СІМЕЙНОГО ТИПУ ЗА РЕГІОНАМИ
НА 31.12. 2010 РОКУ**

	Кількість дитячих будинків сімейного типу	Кількість дітей-вихованців
Україна	535	3573
АР Крим	33	228
Вінницька	25	162
Волинська	16	110
Дніпропетровська	39	268
Донецька	23	140
Житомирська	29	198
Закарпатська	33	218
Запорізька	11	71
Івано-Франківська	3	21
Київська	32	212
Кіровоградська	25	173
Луганська	11	73
Львівська	20	128
Миколаївська	15	96
Одеська	20	131
Полтавська	21	126
Рівненська	18	142
Сумська	17	122
Тернопільська	10	63
Харківська	49	319
Херсонська	17	107
Хмельницька	12	86
Черкаська	23	161
Чернівецька	11	72
Чернігівська	10	63
м. Київ	10	73
м. Севастополь	2	10

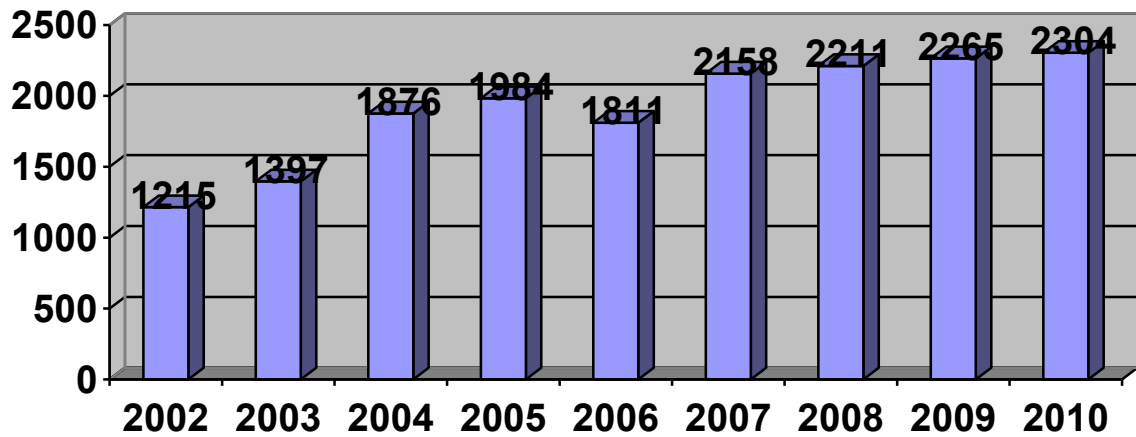
**ПРИЙОМНІ СІМ'Ї ЗА РЕГІОНАМИ
НА 31.12. 2010 РОКУ**

	Кількість приймних сімей	Кількість дітей у прийомних сім'ях
Україна	3195	5451
АР Крим	95	182
Вінницька	110	210
Волинська	56	101
Дніпропетровська	254	443
Донецька	262	388
Житомирська	166	299
Закарпатська	52	81
Запорізька	131	240
Івано-Франківська	61	77
Київська	82	135
Кіровоградська	187	324
Луганська	155	252
Львівська	78	113
Миколаївська	121	240
Одеська	171	309
Полтавська	112	172
Рівненська	47	88
Сумська	108	204
Тернопільська	83	113
Харківська	271	416
Херсонська	136	281
Хмельницька	79	141
Черкаська	109	202
Чернівецька	55	123
Чернігівська	150	234
м. Київ	36	46
м. Севастополь	28	37

**Кількість осіб, які перебували на профілактичному
обліку за вчинення насильства в сім'ї**

**Кількість винесених офіційних попереджень про
недопустимість вчинення насильства в сім'ї**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення XXV сесії
обласної ради IV скликання
17.03.2006 №580

ОБЛАСНА ПРОГРАМА
подолання дитячої бездоглядності
і безпритульності на 2006-2010 роки

Обласна програма подолання дитячої бездоглядності і безпритульності на 2006-2010 роки (далі – Програма) розроблена відповідно до Закону України ”Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”, Указу Президента України від 11 липня 2005 року № 1086 “Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей”.

Розбудова нових політичних та економічних державних засад України потребує вироблення якісно нового підходу до забезпечення дітям повноцінного розвитку відповідно до їх потреб. Економічні та соціальні суперечності, які торкнулися всіх сфер діяльності держави і всіх верств населення, в першу чергу позначилися на його найменш захищеній категорії – дітях. На фоні девальвації моральних та загальнолюдських цінностей, різкого зниження життєвого рівня населення збільшується кількість бездоглядних дітей.

Для створення системи профілактики дитячої бездоглядності і безпритульності, правопорушень серед неповнолітніх області управліннями та відділами у справах сім'ї та молоді, освіти, службами у справах неповнолітніх, органами внутрішніх справ розробляються методики виявлення та обліку осіб, схильних до протиправних дій, створюються банки даних на дітей, які знаходяться у складних життєвих обставинах, відпрацьовуються механізми своєчасної взаємної інформованості державних і громадських структур про підлітків, котрі не захищені від впливу вулиці.

Проте робота, що проводиться в області з метою подолання дитячої бездоглядності і безпритульності, соціально-правового захисту неповнолітніх, є ще малоєфективною. До основних причин, що зумовлюють дитячу безпритульність та бездоглядність, можна віднести такі:

- криза сімейних цінностей, відокремлення подружнього життя від батьківства, неспроможність сім'ї виконувати виховні функції, внаслідок чого стрімко зростає кількість дітей, позбавлених батьківського піклування, які потребують влаштування в заклади соціального захисту;

- збільшення кількості дітей, які через об'єктивні причини позбавлені батьківської опіки і перебувають під опікою матеріально неспроможних родичів (бабусь, дідусів тощо);

- обмеженість правозахисної функції, перш за все, через ненадання вчасно дітям статусу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в результаті чого діти зазначеної категорії, які формально мають "біологічних" батьків, змушені "йти на вулицю";

- нездатність державної інтернатної системи забезпечити соціалізацію вихованців з урахуванням їхніх потреб та умов розвитку суспільства;

- низька результативність роботи органів опіки та піклування, що є причиною недосконалості системи виявлення неблагополучних сімей.

З огляду на такий стан справ виникла необхідність прийняття цієї Програми, мета якої полягає у подоланні проблем дитячої бездоглядності та запобіганні сирітству, створенні умов для всебічного розвитку і виховання дітей.

Основними завданнями Програми є:

- напрацювання та запровадження ефективних форм роботи щодо профілактики безпритульності та бездоглядності, виявлення на ранній стадії сімей, неспроможних виконувати виховні функції, і забезпечення захисту прав дітей, які виховуються в таких сім'ях;

- застосування нових форм соціальної підтримки дітей, які перебувають у складних життєвих умовах;

- створення єдиного банку даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- забезпечення прав дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, та громадян, які бажають взяти або взяли дітей на виховання в сім'ю;

- напрацювання і запровадження ефективних форм і методів роботи з дітьми під час їх перебування в стані безпритульності, під час перебування в закладах соціального захисту дітей та у формах влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, після перебування в притулках для неповнолітніх, центрах соціально-психологічної реабілітації тощо;

- завершення формування та вдосконалення діяльності мережі закладів соціального захисту дітей;

- забезпечення підготовки та перепідготовки фахівців закладів соціального захисту дітей.

Виконання Програми надасть змогу:

- запровадити нові технології роботи з дитиною та її біологічними батьками з метою подолання причин, що обумовили безпритульність і бездоглядність дитини;

- реалізувати право дитини на сімейне виховання, перш за все право на біологічних батьків або прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу;

- удосконалити роботу органів опіки і піклування в частині усиновлення, підвищити рівень відповідальності та ефективності діяльності органів виконавчої влади в питаннях захисту прав дітей;

- поліпшити фінансове та матеріально-технічне забезпечення закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також

дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей, притулків для дітей, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей;

- забезпечити кваліфікованими кадрами заклади соціального захисту для дітей та поліпшити їх професійний рівень.

I. Сімейна політика як пріоритетний засіб запобігання дитячій безпритульності і бездоглядності

1. Забезпечувати своєчасне виявлення, облік, проведення соціального інспектування та соціального супроводу сімей, які неспроможні виконувати виховні функції, надання комплексної допомоги сім'ям з дітьми (працевлаштування батьків, отримання державної допомоги, здійснення юридичного захисту тощо).

У разі неможливості проживання дітей з батьками забезпечувати їх своєчасне вилучення та подальше влаштування до відповідних закладів, обов'язково враховуючи думку дитини, індивідуальні характеристики, сімейну ситуацію та соціальну історію.

*Головне управління праці та соціального захисту населення обласної державної адміністрації, управління обласної державної адміністрації: у справах молоді та спорту, освіти і науки, служба у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації, обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, УМВС України в області (за згодою), обласне управління юстиції (за згодою), обласний центр зайнятості (за згодою), громадські організації (за згодою), райдержадміністрації, міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

2. Створити електронний банк даних дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та банк даних про громадян України, які згодні й можуть узяти на виховання дітей зазначеної категорії.

Управління обласної державної адміністрації: освіти і науки, у справах молоді та спорту, охорони здоров'я, служба у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації, обласний центр

*соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, УМВС України в області (за згодою), райдержадміністрації, міськвиконкоми (за згодою)
2006 рік*

3. Відповідно до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов та соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» забезпечувати, за умови втрати дитиною батьківського піклування, першочергове її влаштування в сім'ї громадян України (пріоритет – національне усиновлення), під опіку або піклування, дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї.

*Райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

4. Забезпечувати інформаційну підтримку вирішення актуальних питань сімейної політики, поширення нових форм сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

*Управління обласної державної адміністрації: освіти і науки, молоді та спорту, служба у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації, обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, обласна державна телерадіокомпанія (за згодою), райдержадміністрації, міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

II. Система заходів та організаційно-профілактичних основ запобігання дитячій безпритульності і бездоглядності

1. Забезпечувати:

-встановлення чіткого механізму співпраці місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, соціальних інституцій у забезпеченні соціально-правового захисту безпритульних, бездоглядних дітей, їх соціалізації, реабілітації та адаптації в суспільстві;

управління обласної державної адміністрації: у справах молоді та спорту, освіти і науки, служба у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації, обласний

*центр соціальних служб для сім'ї,
дітей та молоді, УМВС України в
області (за згодою), громадські
організації (за згодою),
райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

-контроль за змістом діяльності культурно-розважальних закладів, ігрових залів, комп'ютерних клубів; встановити часові обмеження щодо самостійного відвідування таких закладів дітьми. Не допускати продаж дітям алкогольних напоїв, тютюнових виробів, розповсюдження наркотиків, пропаганди проституції, насилля, жорстокості. Внести надання комп'ютерних послуг населенню до переліку видів підприємницької діяльності, на яку необхідно отримувати ліцензію;

*райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

-здобуття повної загальної середньої освіти дітьми, які тривалий час не навчались або не навчалися взагалі, на базі вечірніх (змінних) загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, екстерном;

*управління освіти і науки обласної
державної адміністрації,
райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

-висвітлення в засобах масової інформації питання подолання дитячої безпритульності і бездоглядності, привернення уваги населення, громадськості до цієї соціальної проблеми та залучення широкого загалу до її вирішення;

*управління обласної державної
адміністрації: у справах молоді та
спорту, освіти і науки, охорони
здоров'я, служба у справах
неповнолітніх обласної державної
адміністрації, обласний центр
соціальних служб для сім'ї, дітей
та молоді, УМВС України в області
(за згодою), обласна державна
телерадіокомпанія (за згодою),
райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

2. Створити мережу "Клінік, дружніх до молоді", спрямовувати їх діяльність на збереження психічного здоров'я, профілактику наркоманії, алкоголізму, токсикоманії серед дітей.

Управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації, райдержадміністрації, міськвиконкоми (за згодою) 2006-2010 роки

3. Забезпечувати при пологових відділеннях лікарень області роботу консультативних пунктів з питань запобігання ранньому соціальному сирітству та реінтеграцію дітей до біологічних родин.

Управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації, обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, райдержадміністрації, міськвиконкоми (за згодою) 2006-2010 роки

4. Запровадити механізм щомісячного взаємоінформування між підрозділами кримінальної міліції у справах неповнолітніх, службами у справах неповнолітніх, органами управління освітою – про дітей, які не навчаються, скоїли злочини, правопорушення, затримані за вживання наркотичних речовин, алкогольних напоїв, бродяжництво, жебракування.

Райдержадміністрації, міськвиконкоми (за згодою) 2006-2010 роки

5. Продовжити співпрацю з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, іншими громадськими, благодійними, релігійними організаціями, що працюють в інтересах дітей, з питань подолання бездоглядності та безпритульності серед них, щодо моніторингу дитячої праці.

Розробити систему соціального партнерства.

Головне управління праці та соціального захисту населення обласної державної адміністрації, управління обласної державної адміністрації: у справах молоді та спорту, освіти і науки, охорони здоров'я, служба у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації, обласний центр соціальних служб для сім'ї,

*дітей та молоді,
райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

6. Практикувати залучення інвестицій громадських організацій, благодійних фондів до вирішення проблеми бездоглядних, безпритульних дітей.

Вирішувати в установленому порядку питання надання їм земельних ділянок, приміщень тощо.

*Райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

7. Здійснювати оздоровлення дітей, які опинилися в складних життєвих умовах, безпритульних, бездоглядних, залучати дітей зазначеної категорії до участі в заходах, присвячених Міжнародному дню захисту дітей, Міжнародному дню дитини, новорічних, різдвяних та інших святах, забезпечувати їх подарунками.

*Управління обласної державної
адміністрації: у справах молоді та
спорту, освіти і науки, охорони
здоров'я, культури і туризму, служба
у справах неповнолітніх обласної
державної адміністрації,
райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

8. Реорганізувати притулок для неповнолітніх служби у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації в соціально-реабілітаційний центр – дитяче містечко служби у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації.

*Служба у справах неповнолітніх
обласної державної адміністрації
2006 рік*

9. Створити дитячий будинок на базі Бериславської загальноосвітньої школи I ступеня.

*Управління освіти і науки обласної
державної адміністрації,
Бериславська райдержадміністрація
2006 рік*

10. Забезпечити будівництво автономної котельні Херсонської загальноосвітньої школи-інтернату I-II ступенів ім Т.Г. Шевченка Херсонської обласної ради.

*Управління освіти і науки обласної
державної адміністрації
2006 рік*

11. Впровадити в області Всеукраїнську мережу “Телефон довіри для дітей”, інформувати населення про її діяльність.

*Обласний центр соціальних служб
для сім'ї, дітей та молоді, Херсонська
дирекція ВАТ “Укртелеком”
(за згодою)
2007 рік*

12. Реорганізувати Калінінську спеціальну загальноосвітню школу-інтернат I-II ступенів Херсонської обласної ради в Калінінський дитячий будинок для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, Херсонської обласної ради.

*Управління освіти і науки обласної
державної адміністрації
2007 рік*

13. Забезпечувати створення в області мережі дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей у 2006-2007 роках відповідно графіку обласної державної адміністрації від 23 січня 2006 року № 6/347. Розробити плани та забезпечити створення дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей на 2008- 2010 роки.

*Управління у справах молоді та
спорту обласної державної
адміністрації,
райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

14. Вжити заходів щодо створення соціальних готелів (гуртожитків) для тимчасового вирішення житлових проблем молоді з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які не мали власного житла або втратили його.

*Райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

15. Забезпечувати діяльність мережі позашкільних закладів, клубів за місцем проживання дітей, ДЮСШ, підвищення ефективності їх роботи, залучення на безоплатній основі до занять у гуртках, спортивних секціях дітей з малозабезпечених, неблагополучних сімей.

*Райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

16. Вжити заходів щодо створення центрів соціально-психологічної реабілітації дітей з неблагополучних сімей.

*Служба у справах неповнолітніх
обласної державної адміністрації,
Високопільська
райдержадміністрація 2006 рік
Іванівська райдержадміністрація
2008 рік*

17. Організувати проведення заходів, присвячених Року захисту прав дитини.

*Головне управління праці та
соціального захисту населення
обласної державної адміністрації,
управління обласної державної
адміністрації:
у справах молоді та спорту,
освіти і науки, охорони здоров'я,
культури і туризму, служба у справах
неповнолітніх обласної державної
адміністрації, обласний центр
соціальних служб для сім'ї, дітей та
молоді, райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006 рік*

III. Розроблення науково-методичних основ подолання дитячої бездоглядності й безпритульності, кадрове та матеріально- технічне забезпечення

1. Укомплектувати служби у справах неповнолітніх, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді кваліфікованими кадрами відповідно до чинного законодавства. Здійснити заходи щодо їх достатнього матеріально-технічного забезпечення.

*Служба у справах неповнолітніх
обласної державної адміністрації,*

*обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді,
райдержадміністрації,
міськвиконкоми (за згодою)
2006 рік*

2. Організувати підвищення кваліфікації, проведення семінарів, нарад для працівників, які займаються попередженням бездоглядності серед дітей, їх соціальною реабілітацією та соціальним захистом.

*Головне управління праці та соціального захисту населення обласної державної адміністрації, управління обласної державної адміністрації:
у справах молоді та спорту, освіти і науки, охорони здоров'я, служба у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації, обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, обласне управління юстиції (за згодою), райдержадміністрації, міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

3. Вивчати та запроваджувати в практику ефективні технології зарубіжного досвіду з профілактики бездоглядності серед дітей, їх соціальної реабілітації в суспільстві.

*Управління обласної державної адміністрації: у справах молоді та спорту, освіти і науки, охорони здоров'я, служба у справах неповнолітніх обласної державної адміністрації, обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, райдержадміністрації, міськвиконкоми (за згодою)
2006-2010 роки*

Керівник апарату обласної державної адміністрації

А.О.Бабич